

Täysistunto

Keskiviikko 19.3.2025 klo 14.00—16.46

6. Lakialoite laiksi varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Lakialoite LA 37/2024 vp Pia Hiltunen sd

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Edustaja Hiltunen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.13 Pia Hiltunen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies ja arvoiset kollegat! Esittelen nyt lakialoitteen laiksi varhaiskasvatuslain muuttamisesta.

Päiväkodeissa ja kouluissa voi tulla poikkeustilanteita, joissa opettajat voivat joutua kohtaamaan aggressiivista ja vaarallista käyttäytymistä. Näissä tilanteissa opettajalla tulisi olla oikeus käyttää kohtuullisia rajoitustoimenpiteitä käyttäytymisen hillitsemiseksi. Fyysisestä rajoittamisesta kiinnipitämällä tulisi säätää varhaiskasvatuslaissa ja perusopetuslaissa. Lapsella on oikeus turvalliseen kasvu- ja oppimisympäristöön niin varhaiskasvatuksessa kuin perusopetuksessakin. Turvallisuudesta vastaavat opettajat ja rehtori tai päiväkodinjohtaja. Koulussa voidaan käyttää vain perusopetuslaissa säädettyjä puuttumis-, kurinpito- ja turvaamistoimia. Varhaiskasvatuslaissa ei ole vastaavaa sääntelyä.

Tilanteissa, joissa lapsi käyttäytyy aggressiivisesti tai vaarallisesti, välttämättömien voimakeinojen käyttö perustuu pääsääntöisesti rikoslakiin. Oppilaan fyysisestä rauhoittamisesta kiinnipitämällä ei ole säädetty perusopetuslaissa eikä varhaiskasvatuslaissa. Perusoikeuksien rajoittaminen voi tulla yksittäistapauksissa kyseeseen ainoastaan rikoslaissa säädettyinä hätävarjeluna tai pakkotilanteissa sallittuna tekona silloin, kun vähemmän rajoittavat toimet eivät tule kysymykseen. Välttämätön voimankäyttö on mahdollista myös perusopetuslain mukaisesti silloin, kun opetusta häiritsevä tai turvallisuutta vaarantava oppilas poistetaan opetustilasta, koulun tilaisuudesta tai koulun alueelta tai kun oppilaalta otetaan haltuun turvallisuutta vaarantava tai häiritsemiseen käytettävä esine tai aine. Varhaiskasvatuslaissa ei ole vastaavaa sääntelyä.

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin taatakseen, että kurinpito kouluissa tapahtuu tavalla, joka on lapsen ihmisarvon mukaista ja sopusoinnussa tämän yleissopimuksen kanssa. Sopimusvaltiot takaavat artiklan nojalla, että lasta ei kiduteta eikä kohdella tai rangaista julmalla, epäinhimillisellä tai halventavalla tavalla. YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommentissa on tunnistettu poikkeustilanteet, joissa opettajat ja muut henkilöt, kuten lasten pa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 26/2025 vp

riissa laitoksissa ja lakia rikkoneiden lasten parissa työskentelevät henkilöt, voivat joutua kohtaamaan vaarallista käyttäytymistä, joka oikeuttaa käyttämään kohtuullisia rajoitustoimenpiteitä käyttäytymisen hillitsemiseksi. Tässäkin on selkeä ero lapsen ja muiden suojelemiseksi tarvittavan voimankäytön ja rangaistustarkoituksellisen voimankäytön välillä. Tarvittavan voimankäytön on oltava kaikissa tilanteissa mahdollisimman vähäistä ja lyhytkestoista. Yleiskommentissa on myös todettu, että lisäksi tarvitaan yksityiskohtaista ohjeistusta ja koulutusta sekä rajoitustoimenpiteisiin turvaamisen minimoimiseksi että sen varmistamiseksi, että käytettävät menetelmät ovat turvallisia ja oikeasuhtaisia tilanteeseen nähden ja ettei niihin sisälly tarkoituksellista kivun aiheuttamista hillitsemiskeinona.

Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa on tarve selkeyttää nykytilannetta. Jo nyt työnantaja järjestää koulutusta päiväkotien ja koulujen henkilökunnalle turvallisesta fyysisestä rajoittamisesta. Fyysinen rajoittaminen tarkoittaa toimenpiteitä, joilla turvallisesti rajoitetaan ja ehkäistään riehuvan ihmisen liikkeitä. On selvää, että päiväkodeissa ja kouluissa on poikkeustilanteita, joissa rehtorilla ja opettajalla tulisi olla oikeus rauhoittaa oppilas fyysisesti rajoittamalla oppilasta oman tai muiden oppilaiden tai koulun henkilökunnan turvallisuuden varmistamiseksi silloin, kun vähemmän rajoittavat toimet eivät tule kysymykseen.

Myös apulaisoikeusasiamies on ratkaisussaan todennut, että oppilaiden oikeusturvan toteutumiseksi on välttämätöntä, että asiasta säädetään nimenomaan laissa. Näin ollen, jos lapsi käytöksellään aiheuttaa välitöntä vaaraa omalle tai toisen turvallisuudelle tai uhkaa välittömästi vahingoittaa toisen omaisuutta, on päiväkodinjohtajalla tai opettajalla oikeus rajoittaa oppilasta fyysisesti kiinnipitämällä tai vastaavalla tavalla vahingon estämiseksi. Toimenpide on toteutettava tavalla, jota voidaan pitää puolustettavana lapsen ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Fyysinen rajoittaminen pitää lopettaa heti, kun se ei enää ole välttämätöntä. Fyysiseen rajoittamiseen turvautuneen päiväkodinjohtajan tai opettajan tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta varhaiskasvatuksen järjestäjälle.

Tässäpä esittelypuheenvuoro. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

16.18 Juha Hänninen kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Meidän poliitikkojen tärkein tehtävä on varmistaa, että jokainen lapsi saa kasvaa ja kehittyä turvallisessa ympäristössä. Varhaiskasvatus on paitsi oppimisen myös perusturvallisuuden rakentamisen aikaa. Se on vaihe, jossa lapsi oppii luottamaan ympäristöönsä, aikuisiin ja toisiin lapsiin. Välillä kuitenkin on tilanteita, joissa lapsi voi käyttäytyä arvaamattomasti ja asettaa itsensä tai muut vaaraan. Tällöin aikuisen on voitava toimia selkein ja turvallisin ohjein. Varhaiskasvatuksessa ei ole nyt kyllin selkeitä säännöksiä tilanteisiin, joissa lapsen tai muiden turvallisuus on uhattuna. Tämä epäselvyys jättää henkilöstön hankalaan asemaan. Edustaja Hiltusen lakialoite tuo kaivattua selkeyttä asiaan.

Arvoisa rouva puhemies! Varhaislapsuuden turvallisuus on ensiarvoisen tärkeää. Lakiesityksessä kyse ei ole voimankäytön lisäämisestä vaan vastuullisesta toiminnasta, jossa lapsen turvallisuus on etusijalla. Fyysinen rajoittaminen on aina viimesijaisiin keino — sitä käytetään vain, jos muut keinot eivät riitä. Sen on oltava lyhytkestoista ja tilannekohtaisesti arvioitua. Sen tarkoitus ei ole rangaista vaan suojata. Jokainen lapsi ansaitsee turvallisen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 26/2025 vp

kasvuympäristön, ja jokainen varhaiskasvatuksen ammattilainen ansaitsee työkalut ja selkeät raamit, joiden puitteissa toimia vastuullisesti.

Arvoisa rouva puhemies! Turvallisuus on jokaisen lapsen perusoikeus. Jokaisella varhaiskasvatuksen ammattilaisella on oltava selkeät toimintamallit, joiden mukaan puuttua turvattomuuteen. Tämä lakialoite ei muuta kasvatuksen periaatteita. Se tuo lapsille ja henkilöstölle turvaa. Kannatan lakialoitetta, ja toivon sen pikaista etenemistä. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

16.20 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Hiltunen luokanopettajana ja kasvatustieteen maisterina tuntee varmasti tämän asian erittäin hyvin, ja luotan hänen asiantuntemukseensa liittyen lakialoitteeseen laiksi varhaiskasvatuslain muuttamisesta.

Päiväkodeissa ja kouluissa voi tulla poikkeustilanteita, joissa opettajat voivat joutua kohtaamaan aggressiivista ja vaarallistakin käyttäytymistä, joten tämä lakialoite sinällään on varmasti paikallaan ja ajan hengen mukainen. Meidän on vain tässä ajassa huomioitava ne asiat, millä me saadaan vielä paremmin turvattua meidän lasten ja nuorten niin varhaiskasvatuksessa olemista kuin sitten kouluissakin olemista. Toki nämä toimet ovat tärkeitä, ja tietysti äärimmäisen tärkeitä, kuten tiedetään, ovat myös nämä ennaltaehkäisevät toimet, mitkä liittyvät lasten ja nuorten tulevaisuuteen niin varhaiskasvatuksessa kuin kouluissa ja sitten myös siellä perheoloissakin. Eli nekin, nimenomaan ne ennaltaehkäisevät toimet, kannattaa huomioida sitten kaikessa päätöksenteossa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rasinkangas.

16.21 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Tänään käsittelyssä on kaksi edustaja Hiltusen tekemää lakialoitetta, joiden tavoitteena on parantaa peruskoulujen ja varhaiskasvatuksen turvallisuutta sekä antaa opettajille ja varhaiskasvatuksen henkilökunnalle selkeät, lainmukaiset työkalut puuttua tilanteisiin, joissa lapsen tai oppilaan käytös aiheuttaa välitöntä vaaraa hänelle itselleen, muille tai omaisuudelle. Koska lakialoitteet ovat sisällöllisesti samansuuntaiset, niin käsittelen niitä tässä yhdessä.

Arvoisa rouva puhemies! Itse olen toiminut lähes 20 vuoden ajan koulupoliisina ennen kansanedustajan tehtäviä, ja voin omasta kokemuksestani sanoa, että fyysinen väkivalta on yhä näkyvämpää alakouluikäisten keskuudessa ja jopa päiväkotikäisten joukossa kouluissa ja päiväkodeissa. Ei siis ole harvinaista, että henkilökunta niin kouluissa kuin päiväkodeissa joutuu kokemaan fyysistä väkivaltaa kuten myös toiset lapset: puremista, potkimista, lyömistä, raapimista ja esineiden heittelyä. Oulussa opetushenkilöstöllä on käytössä puruhihoja ja kevyesti panssaroituja turvatakkeja väkivaltatilanteiden vahinkojen ehkäisemiseksi. Näin tämä itse ongelma ei ratkea, vaan on oltava riittävät työkalut näihin ongelmiin puuttumiseksi.

Arvoisa rouva puhemies! Perussuomalaisena ja koulupoliisina katsoen on mielestäni selvää, että nykyiset keinot eivät riitä tukemaan opettajia ja varhaiskasvatuksen henkilökuntaa riittävästi häiriökäyttäytymisen hallinnassa, mikä on heikentänyt työrauhaa ja lisännyt turvattomuutta. Kun koulusta ja oppilaiden häiriökäyttäytymisestä puhutaan, ei voi myöskään unohtaa perheiden kasvatusvastuuta ja -velvollisuutta. Perheissä tulisikin tark-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 26/2025 vp

kaan katsoa, että lasten ja nuorten arkirutiinit, nukkuminen ja syöminen ovat kunnossa. Lähtökohtaisen tehtävänjaon perheiden ja koulun välillä tulee olla se, että perhe kasvattaa ja koulu opettaa.

Arvoisa puhemies! Opetuksen on tapahduttava turvallisessa ympäristössä, ja henkilökunnalla on oltava tarvittavat keinot tämän takaamiseksi jokaiselle oppilaalle ja myös itselleen. Näitä lasten aggressiivisia välikohtauksia tapahtuu lähes viikoittain, jopa useammin. Opettajia kuormittavan byrokratian välttämiseksi tulisi mielestäni kirjallinen raportointivelvollisuus olla vain vakavimmissa tilanteissa. Toki huoltajille tulee aina ilmoittaa tapahtuneesta välikohtauksesta.

Lopuksi totean, että hallitus tekee jo työtä oppimisrauhan eteen esimerkiksi oppimisen tuen uudistuksen sekä kännykänkäytön rajoitusten kautta, mutta niiden ohella näitä lakiesityksiä on vaikea olla tukematta. Kannatan näitä lakialoitteita. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hiltunen.

16.24 Pia Hiltunen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä puheenvuoroista edustajille.

Oikeastaan tämän lain ajatus ei ole siinä, että tämä pelastaisi jotenkin nykytilannetta varsinaisesti vaan vähän niin kuin antaisi selkänöjää, kuten esimerkiksi tämä mobiililaitteista säädetty laki. Olisi tavallaan oikein, että näistä kiinniottotilanteista, koska niitä siellä arjessa väistämättä tulee — jokainen kouluarjessa työskennellyt sen tietää — olisi säädetty silloin siellä varhaiskasvatuslaissa ja perusopetuslaissa. Nythän siitä on ainoastaan siellä rikoslaissa säädettyä. Tämän tarkoitushan on näin ollen tosissaankin turvata, ei rangaista, eli on tilanteita, jolloin lapsi voi olla vaaraksi itselleen, muille, aikuisille ja niin edelleen, ja silloin tarvitaan fyysistä kiinnipitoa. Tässä ideana on turvata lapsen oikeus siihen, että se on kohtuullista ja vain välttämätöntä ja viimesijaista, kuten täällä salissa nousikin jo esille.

Mutta kaiken kaikkiaanhan tilanne tällä hetkellä on kuitenkin se, että meillä on monenlaisia tuentarpeita. Meillä on oppilailla käyttäytymisen haasteita, sitten meillä on lisäksi oppimisen haasteita, ja tilanne on myös se, että nämä erilaiset tuentarpeiset oppilaat ovat nyt siellä suurissa ryhmissä, ja vaikka sinne oppimisen tukeen panostetaan tällä hallituskaudella, niin se ei tule ratkaisemaan varsinaisesti tätäkään asiaa. Nämä tilanteet eivät varmasti tule sieltä arjesta poistumaan, joten siksi ajattelen, että tällaisen lain säätäminen voisi olla hyödyllistä. Tämä on tehty yhteistyössä OAJ:n, Opettajien ammattijärjestön, kanssa, ja myös he tätä tukevat ja näkevät sen tarpeellisenä.

Täällä olikin jo mainittuna, että myös apulaisoikeusasiamies on todennut, että oppilaiden oikeusturvan toteutumiseksi on välttämätöntä, että asiasta säädetään nimenomaisesti laissa, ja sen takia nämä lakialoitteet nyt olen tehnyt. Ikävä kyllä aikataulusyistä lakialoitteet eivät kovin aktiivisesti kiertäneet, mutta ehkä tulen tämän uusimaan, ja toivottavasti viimeistään sitten — ehkä mahdollisesti ensi kaudella — saadaan tätä eteenpäin. Tämähän ei varsinaisesti myöskään kustannusvaikutuksia aiheuta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

16.27 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Lapsella on aina oikeus turvalliseen kasvu- ja oppimisympäristöön niin varhaiskasvatuksessa kuin perusopetussakin. Jos lapsi käytöksellään aiheuttaa välitöntä vaaraa omalle tai toisen turvallisuudelle tai uhkaa välittömästi vahingoittaa toisen omaisuutta, on päiväkodin johtajalla tai opet-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 26/2025 vp

tajalla oltava oikeus rajoittaa oppilasta fyysisesti kiinnipitämällä tai vastaavalla tavalla vahingon estämiseksi Hiltusen lakialoitteen mukaisesti. Päiväkodeissa ja kouluissa voi tulla poikkeustilanteita, joissa opettajat voivat joutua kohtaamaan aggressiivista ja vaarallista käyttäytymistä. Näihin tilanteisiin Hiltusen lakialoite esittää opettajalle oikeutta käyttää kohtuullisia viimesijaisia rajoitustoimenpiteitä käyttäytymisen hillitsemiseksi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.